

ਏ ਕੇ ਸੀਕਰੀ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਅਤੇ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਜੈਨ, ਜੇ.

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ 'ਤੇ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ- ਜਵਾਬਦਾਰ

2009 ਦਾ CWP ਨੰਬਰ 9968

ਅਪ੍ਰੈਲ 9, 2013

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ 1950- ਆਰਟੀਕਲ 21 ਏ ਅਤੇ 226 - ਪਬਲਿਕ ਇੰਟਰਸਟ ਲਿਟੀਗੇਸ਼ਨ- ਕਿਸ਼ੋਰ ਨਿਆਂ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 2000 - ਬਾਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ, 2005 - ਐਸ.ਐਸ. 17, 18 ਅਤੇ 25 - ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2009 - ਬਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰੀ (ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯਮ) ਐਕਟ, 1986 - ਐਸ. 3 - ਜੁਵੇਨਾਈਲ ਜਸਟਿਸ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਨਿਯਮ, 2007 - ਆਰ.ਆਈ. 91 - ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ - ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਬਾਲ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਆਬਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਹੋਮਜ਼ ਦੀ ਭਿਆਨਕ ਸਥਿਤੀ - ਬਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰੀ (ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯਮ) ਐਕਟ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਬਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰੀ (ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯਮ) ਐਕਟ, 1986 ਦੁਆਰਾ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਖੌਤੀ ਗੈਰ-ਖਤਰਨਾਕ ਉਦਯੋਗਾਂ ਵਿੱਚ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਆਰਟੀਈ ਐਕਟ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 21 ਏ ਪਾ ਕੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਚੰਗਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ 14 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 374 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ- ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰੀ (ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਵਿੱਚ ਅਖੌਤੀ ਗੈਰ-ਖਤਰਨਾਕ ਉਦਯੋਗਾਂ ਵਿੱਚ ਬਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਪਬੰਧ ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਚੰਗਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ। ਆਰਟੀਈ ਐਕਟ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 21 ਏ ਪਾ ਕੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ।

(ਪਰਾ 12)

ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ 14 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ 'ਤੇ ਪੂਰਨ ਪਾਬੰਦੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਖਤਰਨਾਕ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਖਤਰਨਾਕ ਉਦਯੋਗ ਹੋਣ। ਇਹ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸ ਬੱਚੇ ਦੇ ਅਪਵਾਦ ਦੇ ਅਧੀਨ

ਹੋਵੇਗਾ

ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਵਪਾਰਾਂ/ਕਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਬਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਤਕਨੀਕੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 1986 ਦੇ the Act ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਵਪਾਰ/ਕਾਰੀਗਰੀ ਜਾਂ ਕਿੱਤਾ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ।

(ਪਰਾ 13)

ਅੱਗੋਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ 14 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 374 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਜਾਂ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ) ਬਾਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ 14 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦਾ ਬੱਚਾ ਨੌਕਰੀ 'ਤੇ, CPCR ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇਗਾ।

(ਪਰਾ 15)

ਅੱਗੋਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਬਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਭਾਗ-4 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਰ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਦੇਰੀ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਾਰਾ 374 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(ਪਰਾ 16)

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਜੱਜ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ - ਇਹ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਇਹਨਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਠਨ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨਿਯਮ ਬਣਾਏ ਜਾਣ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਅਸੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੀਪੀਸੀਆਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕਮੇਟੀ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਛੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵੀ ਕਰੇਗੀ। ਵਿਕਲਪ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਿਯਮ 91 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਲਾਈਨਾਂ 'ਤੇ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

(ਪਾਰਾ 21-22)

COURT ON B'S OWN MOTION v. STATE OF PUNJAB 535
(A.K. Si bi. C.J.)

ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਬਾਲ ਘਰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸੀਪੀਸੀਆਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਅਸੀਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਅਕੈਡਮੀ ਨੂੰ ਬਾਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਬਾਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਸਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਇੱਕ ਮਾਡਿਊਲ/ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਾਂਗੇ। ਅਸੀਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰਥਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਗੇ। ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 31 ਅਧੀਨ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(ਪੈਰਾ 24, 26, 27 ਅਤੇ 28)

ਹੇਮੰਤ ਗੋਸਵਾਮੀ, ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ CWP-2693-2010 ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਐਚਸੀ ਅਰੋੜਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ/ਐਮਿਕਸ ਕਰਿਆਨੀ 1 ਮਲਹੋਤਰਾ, ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ-13137-2012 ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ਅਤੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ-2693-2010 ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3 ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਓ.ਐਸ. ਬਟਾਲਵੀ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੀਨੀਅਰ ਸਥਾਈ ਵਕੀਲ ਕਮਲਾ ਮਲਿਕ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ।

ਜੇ.ਐਸ. ਪੁਰੀ, ਐਡੀ. ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਪੰਜਾਬ।

ਬੀ.ਐਸ.ਰਾਣਾ, ਐਡੀ. ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਹਰਿਆਣਾ।

ਸੰਜੋ ਕੌਸ਼ਲ, ਸਟੈਂਡਿੰਗ ਕਾਉਂਸਲ, ਯੂ/ਈ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ।

ਏ ਕੇ ਸੀਕਰੀ, ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ

(1) ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ, ਸਭ ਤੋਂ ਅਵਾਜ਼ਗੀਣ ਅਤੇ ਬੇਸਹਾਰਾ ਸਮੂਹ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਸਮੇਤ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰੇ ਜੋ ਆਪਣੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਵੱਸ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸੱਚ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਵਿਵਾਦ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।

(2) ਸਾਲ 2009 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ CW P-9968-2009 ਵਿੱਚ ਜੁਵੇਨਾਈਲ ਜਸਟਿਸ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 2000 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਲਾਗੂਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ

ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਖੁਦ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਸੀ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 'ਜੇਜੇ ਐਕਟ' ਵਜੋਂ)। ਇੱਕ ਮਿਤੀ 18.6.2009 ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਮਿਤੀ 19.6.2009 ਦੀਆਂ ਅੰਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਚਿਲਡਰਨ ਹੋਮਜ਼ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਆਬਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਹੋਮਜ਼ ਦੀਆਂ ਭਿਆਨਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਿਆਂ, ਛੁੱਟੀਆਂ ਦੇ ਜੱਜ ਨੇ 20 ਜੂਨ, 2009 ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਚਿਲਡਰਨ ਹੋਮ ਅਤੇ ਆਬਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਆਈ ਲੋਮਸੀਐਸ ਆਰਕ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਤੁਰੰਤ ਅਚਾਨਕ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੱਲਣ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨ। ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ:

1. ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪਰੋਸਿਆ ਗਿਆ ਭੋਜਨ ਦੀ ਉੱਚ ਗੁਣਵੱਤਾ;
2. ਕੈਦੀਆਂ ਲਈ ਮੈਡੀਕਲ ਸਹੂਲਤਾਂ;
3. ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੀ ਸਥਿਤੀ

ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਮਿਤੀ 09 ਜੁਲਾਈ, 2009 ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਸਕੱਤਰ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਾਰਣੀਬੱਧ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਇਹਨਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦੂਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਣਤਾਈਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਨੋਟ ਰੱਖਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। . ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਜੁਵੇਨਾਈਲ ਜਸਟਿਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 11 ਅਗਸਤ, 2009 ਨੂੰ ਹੋਈ ਆਪਣੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ, ਸੋਨੀਪਤ ਦੇ ਆਬਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਹੋਮ ਦੀ ਤਰਸਯੋਗ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ। ਉਕਤ ਆਬਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ 1 lomc ਦੀ ਮਾੜੀ ਹਾਲਤ ਨੇ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸੋਨੀਪਤ ਵਿਖੇ ਆਬਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਹੋਮ ਦੀਆਂ ਦੋ ਬੈਰਕਾਂ ਅਤੇ ਉੱਚੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਵਾਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲਾ ਵਿਹੜਾ ਸੀ। ਦਾਖਲਾ ਗੇਟ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਗੇਟ ਵਰਗਾ ਹੀ ਸੀ। I Tie I lomc ਕੋਲ ਉਸ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਨਾਬਾਲਗਾਂ ਲਈ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਜਾਂ ਖੇਡ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਰੋਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਿਕਾਸੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬੰਦ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਵਿਹੜਾ ਗੰਦੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਭਰ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਹੜੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਬੈਰਕ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਲਈ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਥਾਂ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਲੀ ਬਾਥਰੂਮ ਅਤੇ ਰਸੋਈ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵੀ ਤਰਸਯੋਗ ਸੀ। ਆਬਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਹੋਮ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਇਕੱਲੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਫੈਨਿੰਗ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਘਰ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਸਾਰਥਕ ਸਿੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ. ਆਬਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਹੋਮ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਭੈੜਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ (ਪੰਜਾਬ) ਵਿਖੇ ਆਬਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਹੋਮ ਲਗਭਗ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਖਸਤਾ ਹਾਲਤ ਦੇ ਨਾਲ ਬਿਹਤਰ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨਾਬਾਲਗਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਦੋਵਾਂ ਆਬਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਹੋਮਜ਼ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ 20-22 ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ, ਜੋ ਕਿ ਜੇ.ਜੇ.ਏ.ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਾਲ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਟੜੀ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜੇਜੇਐਕਟ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ, ਜੋ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਸਨ:

(i) ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਜੁਵੇਨਾਈਲ ਜਸਟਿਸ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੁਖੀ ਲਈ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ 1st ਕਲਾਸ ਦੀ ਕੋਈ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿ ਬਾਲ ਨਿਆਂ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਚੀਫ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸੌਂਪੀਆਂ ਜਾ ਸਕਣ।

(ii) ਹਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਆਬਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ 1 lomcs ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਘਰਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਕੋਟਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ;

(iii) 'ਇਹੋਰ ਨੂੰ ਜੇਜੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਬਾਲ ਨਿਆਂ ਬੋਰਡਾਂ ਨੂੰ, ਬਲਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਰਜਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ।

(iv) ਜੇਜੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਅਧੀਨ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਲਈ ਜਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਲਈ ਬਾਲ ਭਲਾਈ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦਾ ਗਠਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(v) ਟਾਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਵੈ-ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਬਾਲ ਘਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ।

(vi) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਧਾਨਿਕ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਅਰਥਾਤ, ਰਾਜ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਜਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਲਈ ਬਾਲ ਘਰਾਂ ਲਈ ਨਿਰੀਖਣ ਕਮੇਟੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਸਾਨੀ ਹੋਵੇ।

(vii) ਜੇਜੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਪੈਸ਼ਲ ਨਾਬਾਲਗ ਪੁਲਿਸ ਯੂਨਿਟਾਂ ਦਾ ਗਠਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ, ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਨਾਬਾਲਗ ਨੂੰ ਫੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਕਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੁਵੇਨਾਈਲ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਚਾਰਜ ਅਧੀਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ।

(ix) ਪੁਨਰਵਾਸ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪੁਨਰ-ਏਕੀਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੋਦ ਲੈਣਾ, ਦੇਖਭਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਪਾਂਸਰਸ਼ਿਪ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

(3) ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ CWP ਨੰਬਰ 15317 of 2007 ਦੇ ਨਾਲ ਉਠਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ

ਪਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਇੱਕ ਹੋਰ ਜਨਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਸੀ.ਡਬਲਯੂ.ਪੀ. ਨੰ. 2693 ਆਫ 2010, ਸ੍ਰੀ ਹੇਮੰਤ ਗੋਸਵਾਮੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਸਬੰਧੀ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 14 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਕਈ ਬੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਪਾਏ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਬਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰੀ (ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। 1986. (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ '1986 ਦਾ ਐਕਟ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਦਾਸ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ 18 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚੇ, ਜੋ ਕਿ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਮਰ ਹੈ, ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਚਾਪ ਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਜੋ 1986 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਚਾਪ ਨਾਲ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਵੀ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਰਜਿਤ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮੁੜ ਵਸੋਬੇ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵੀ ਮੰਗਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜ਼ਬਰੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਨਾ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਿਆਂ 16.2.2010 ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਆਫ ਮੋਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(4) ਅਗਲੇ ਸਾਲ, ਭਾਵ ਸਾਲ 2011 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਕਰਵਿਕਸ ਅਥਾਰਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਸਬੰਧਿਤ 22.3.2011 ਦੇ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ, ਇਸ ਲਿਖਤੀ ਸੀਆਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇਜੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੱਚੀ ਅਤੇ ਸਹੀ ਭਾਵਨਾ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਗਏ ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ ਖਾਸ ਉਦਾਹਰਣ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ। ਇਹ 2011 ਦੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 5544 ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 2007 ਦੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 15317 ਦੇ ਨਾਲ ਲੈਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(5) ਜਦੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸਨ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਫਾਰ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਆਫ ਚਾਈਲਡ ਰਾਈਟਸ (ਐਨਸੀਪੀਸੀਆਰ) ਨੇ ਵੀ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ 2012 ਦਾ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 13137 ਹੈ। ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਐਨਸੀਪੀਸੀਆਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਯੂਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਗਠਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਬਾਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਬਾਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ, 2005 (CPCR ਐਕਟ) ਦੀ ਧਾਰਾ 17 ਅਤੇ 25 ਅਧੀਨ ਬਾਲ ਅਦਾਲਤਾਂ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੂੰ ਸੀਪੀਸੀਆਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 17 ਅਧੀਨ ਬਾਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ; ਸੀਪੀਸੀਆਰਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਅਧੀਨ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਬਾਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨਾ; ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਚੀ ਆਈਡੀਆਰਸੀਐਨ ਹੋਮਜ਼ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜੇਜੇ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ।

(6) ਇਹ ਚਾਰੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਇੱਕ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

(7) ਮੌਜੂਦਾ ਚਾਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਇੱਕ ਸਖਿਪ ਸਖਿਪ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਐਕਟਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਐਕਟ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਹ ਹਨ ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ, ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ.ਆਰ.ਐਕਟ, 2005, ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2009 (ਆਰ.ਟੀ.ਈ. ਐਕਟ) ਅਤੇ ਬਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰੀ (ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1986। ਐਕਟਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁੱਦੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਵੱਖ-ਵੱਖਰੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਐਕਟਾਂ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਨੂੰ, ਮਿਲ ਕੇ, ਜਾਂਚੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਇਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਸੁਣਿਆ।

(8) ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਵਧੀਏ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਛੂਹਣ ਵਾਲੇ ਇਹਨਾਂ ਐਕਟਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਸਮਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਚਾਰ ਐਕਟਾਂ ਦੀ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਝਲਕ ਪਾਉਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ।

| | | | | |
|--|--|---|--|--|
| ਦਾ ਨਾਮ ਕਾਨੂੰਨ | ਨਾਬਾਲਗ ਜਸਟਿਸ (ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ) ਐਕਟ, 2000 | ਕਮਿਸ਼ਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਬਾਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਐਕਟ, 2005 | ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ। 2009 | ਬੱਚਾ ਲੇਬਰ (ਪਤੀਬੰਧਨ ਅਤੇ ਰੈਗਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1986 |
| ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ | ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਦੇਖਭਾਲ, ਸੁਰੱਖਿਆ, ਇਲਾਜ, ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਦੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਅਣਗੌਲਿਆ ਜਾਂ ਗੁਨਾਹਗਾਰ ਨਾਬਾਲਗ | ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੋ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸੁਣਵਾਈ ਅਪਰਾਧ ਵਿਰੁੱਧ ਬੱਚੇ ਜ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਬਾਲ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਇਤਫਾਕਨ ਲਈ/ ਜੁੜਿਆ ਮਾਮਲੇ | 'b ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਉਮਰ 6 ਤੋਂ 14 ਸਾਲ | ਮਨਾਹੀ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਕਰਨ ਲਈ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰੋ ਹਾਲਾਤ ਲਈ ਕੰਮ ਦਾ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੋਰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ |
| ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਬੱਚੇ ਦੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨ | ਲੋੜਵੰਦ ਬੱਚਾ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈ 9 ਨਾਲ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅੰਕ | ਬਾਲ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੰਮੇਲਨ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਬੱਚੇ ਦੇ. | ਬੱਚੇ ਦਾ ਮਤਲਬ ਏ ਬੰਦਾ ਜਾ ਜਨਾਨੀ ਦਾ ਬੱਚਾ ਉਮਰ ਛੇ ਤੋਂ ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ | ਬਾਲ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਬੰਦਾ ਜਿਸ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਉਸਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਚੌਦਵੇਂ ਸਾਲ। |
| ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨ | ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਬੱਚਾ S.2(d), ਨਾਬਾਲਗ ਜਸਟਿਸ ਬੋਰਡ ਸ.4-6, ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਬਾਲਗ ਐੱਸ. 15 & 16, ਬਾਲ ਭਲਾਈ ਕਮੇਟੀ ਸ. 29-31, ਲਾਭ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸ.40-45 | ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਬਾਲ ਅਧਿਕਾਰ S.2(b) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਈ ਗਈ ਐਕਟ S.3 ਫੰਕਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਅਧੀਨ 13 ਅਤੇ 14, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸ. 24, ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕੋਰਟ ਐੱਸ.25 ਅਤੇ 26. | ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਬੱਚਾ S.2(c),(d)(c)। ਬੱਚੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਮੁਫਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ S.3,4 ਅਤੇ 5. ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬੱਚੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਈ ਗਈ CPCR ਐਕਟ ਸ.31-34 | ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਬੱਚਾ S.2(ii)। ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਬੱਚੇ ਦਾ S.3. ਬੱਚਾ ਕਿਰਤ ਤਕਨੀਕੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਸ. 5. ਲਈ ਲਾਭ ਬੱਚੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਐਕਟ ਐੱਸ. 7, 8 ਅਤੇ 13 |

| | | | | |
|-----------------------------------|--|--|---|--|
| ਐਕਟ ਦਾ ਨਾਮ | ਨਾਬਾਲਗ ਨਿਆਂ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 2000 | ਕਮਿਸ਼ਨ ਫਾਰ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਆਫ ਚਾਈਲਡ ਰਾਈਟਸ ਐਕਟ, 2005 | ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, 2009 | ਬਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰੀ (ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯਮ) ਐਕਟ, 1986 |
| ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਅਥਾਰਟੀ | ਬਾਲ ਨਿਆਂ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਬਾਲ ਭਲਾਈ ਕਮੇਟੀ | ਬਾਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧ ਐਕਟ ਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਬਾਲ ਅਦਾਲਤ | ਅਧੀਨ 31, ਬਾਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ CPCR ਸਲਾਹਕਾਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਦੇ S.3 ਅਤੇ 17 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, S.33, 34। | ਬਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਤਕਨੀਕੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ |
| ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ | ਜੇਜੇ ਬੋਰਡ: ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਾਬਾਲਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਾ ਹੈ। <u>ਬਾਲ ਕਲਿਆਣ ਕਮੇਟੀ:</u> ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਦੀ ਹੈ | ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ: ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ S.13 ਵਿੱਚ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। <u>ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ:</u> ਬਾਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਸੁਣਵਾਈ। | ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ: ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ.ਆਰ.ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਰਜਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਹਨ। | <u>ਚਾਈਲਡ ਲੇਬਰ ਟੈਕਨੀਕਲ ਐਡਵਾਈਜ਼ਰੀ ਕਮੇਟੀ:</u> ਐਕਟ ic ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਬੱਚੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। |

| | | | | |
|------------------------------|---|--|---|---|
| ਦਾ ਨਾਮ ਕਾਨੂੰਨ | ਨਾਬਾਲਗ ਜਸਟਿਸ (ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 2000 | ਕਮਿਸ਼ਨ ਫਾਰ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਆਫ ਚਾਈਲਡ ਰਾਈਟਸ ਐਕਟ, 2005 | ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, 2009 | ਬਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰੀ (ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯਮ) ਐਕਟ, 1986 |
| ਲਾਭ ਉਪਲੱਬਧ ਨੂੰ ਬੱਚੇ | ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਦੀ ਪੁਨਰਵਾਸ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਜਾਂ ਨਾਬਾਲਗਾਂ ਦਾ ਪੁਨਰ- ਏਕੀਕਰਨ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ। | ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਹੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਕਟ ਦੇ 13 ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਿਭਿੰਨ ਕਾਰਜਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ। | ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਹੱਕ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚੇ 6 ਤੋਂ 14 ਸਾਲ। | ਸੁਰੱਖਿਆ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਲਈ ਉੱਚ ਖਤਰੇ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਵਧੀਆ ਕੰਮ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ। |

(9) ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ 2007 ਦੇ CWP ਨੰਬਰ 15317 ਵਿੱਚ 7.9.2009 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਕਦਮਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਾਰਜ ਯੋਜਨਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਹ:

- “(1) ਸ਼ੈਲਟਰ ਹੋਮਜ਼ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਕਦਮ;
- (2) ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਢੁਕਵੀਂ ਡਾਕਟਰੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਦਮ;
- (3) ਆਸਰਾ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਸਫ਼ਾਈ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦਮ;
- (4) ਕੈਦੀਆਂ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਬਾਰੇ ਕਦਮ;
- (5) ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਅਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦਮ;
- (6) ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪਰੋਸੇ ਜਾ ਰਹੇ ਭੋਜਨ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਸਬੰਧੀ ਕਦਮ;
- (7) ਹਰੇਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ 'ਤੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਦੌਰੇ ਅਤੇ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਧੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ;
- (8) ਸਿੱਥੇ ਵੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਆਸਰਾ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਭੀੜ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ;

- (9) ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦਮ;
- (10) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 29 ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਧਾਰਾ 30 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਨਿਰੀਖਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਬਾਲ ਵੇਈ ਫੇਅਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਦਮ;
- (11) ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਵੀਸੀ ਦੇ ਪੱਖ 'ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਕਿ ਜੁਵੇਨਾਈਲ ਜਸਟਿਸ ਬੋਰਡ ਦੀ ਅਗਵਾਈ CJM ਦੀ ਬਜਾਏ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ 1st ਕਲਾਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਹੈ।
- (12) ਬਾਲ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਬਾਰੇ ਬਾਲ ਨਿਆਂ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜੁਵੇਨਾਈਲ ਜਸਟਿਸ ਬੋਰਡ ਦੇ ਪ੍ਰਿਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰਾਂ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ ਕਦਮ।"

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਟੈਟਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਿਤੀ 9.11.2009 ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਜੁਵੇਨਾਈਲ ਜਸਟਿਸ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਜ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਇਹ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ 2007 ਦੇ CWP ਨੰਬਰ 15317 ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ 13 ਜੁਲਾਈ, 2012 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਉਕਤ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ:

“ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 3-ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਜਵਾਬ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜਨਹਿਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੀ ਦੇਰੀ ਵੱਲ ਦਿਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੁਵੇਨਾਈਲ ਹੋਮਜ਼ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਮਾੜੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ.

ਮੇਸ਼ਨ ਦਾ ਨੋਟਿਸ 1.10.2007 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਕ੍ਰਿਆਮੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਾਲ ਨਿਆਂ (ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੁਵੇਨਾਈਲ ਜਸਟਿਸ ਬੋਰਡ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਬੋਰਡ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਗਠਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਐਫ ਚਿਲਡਰਨ) ਐਕਟ, 2000 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਐਕਟ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)।

21.3.2012 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਜੁਵੇਨਾਈਲ I ਲੋਮਸੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪਗ੍ਰੇਡ ਕਰੇ, ਜੋ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ: -

"ਇਸ ਲੋਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੱਖ-

ਵੱਖ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੁੱਦੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ: -

1. ਕੀ ਜੁਵੇਨਾਈਲ ਜਸਟਿਸ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 2000 ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਤੇ ਸ਼ੇਕਲਾ ਬਰਾਸਕ (II) ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ UOI ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, AIK 1986 SC 1773, ਪੁੱਛਗਿੱਛ/ਮਾਮਲੇ 4 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਬਾਲ ਨਿਆਂ ਬੋਰਡਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਬਿਤ ਕਿਹੜੀ ਧਾਰਾ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੁਆਰਾ, ਬੰਦ ਰਹੇਗੀ?
2. ਬਾਲ ਘਰਾਂ, ਬਾਲ ਘਰਾਂ, ਨਿਰੀਖਣ ਘਰਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਸਰਗਰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਾਬਾਲਗਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਕਿਵੇਂ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਉਣੀਆਂ ਹਨ।
3. ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਬਾਲ ਨਿਆਂ ਬੋਰਡਾਂ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ/ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਕੰਮਕਾਜ।

ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। Wc, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨ ਮੁੱਦਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਹੀਂ।

ਉਪਰੋਕਤ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬੋਰਡਾਂ ਦਾ ਗਠਨ ਮੁਕੰਮਲ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲਿਵਿੰਗ ਨੂੰ ਅਪਗ੍ਰੇਡ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜੁਵੇਨਾਈਲ ਹੋਮਜ਼ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਇਹ ਦੇਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਬਾਲਗਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਜਲਦੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਬੋਰਡਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰਨ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਕੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ

ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਾਰ ਬਾਲ/ਨਿਰੀਖਣ ਘਰਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨਗੇ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਕਮੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ/ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸਦਾ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੋਵਾਂ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਜ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੋਰਡਾਂ ਦੇ ਗਠਨ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਸਕੱਤਰਾਂ ਜਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਾਮਲਾ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿ ਬਾਲ/ਨਿਰੀਖਣ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੀਆਂ ਸਹੀ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣਗੇ। "

ਇਹਨਾਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅੱਧੋ-ਅਧੂਰੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਹਨ। ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਧੀਮੀ ਅਤੇ ਵਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। 14.12.2012 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ, **ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ**, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

"ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹਨਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਆਮ ਮੁੱਦੇ ਉਠਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਬਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਯੂਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, 2010 ਦੇ CWPNo.2693 ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੀਡ ਕੇਸ.

ਇਲੀ ਚਾਈਲਡ ਲੇਬਰ (ਪ੍ਰੋਹਿਬਿਸ਼ਨ ਐਂਡ ਆਰਸੀਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1986 (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, 1986 ਐਕਟ) 25 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਲ 1986 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ 14 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ 'ਤੇ ਪੂਰਨ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਵੀ, ਹਕੀਕਤ ਹੋਰ ਵੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਲ 2005 ਵਿੱਚ, ਕਮਿਸ਼ਨਸ ਫਾਰ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਆਫ ਚਾਈਲਡ ਰਾਈਟਸ (CPCR) ਐਕਟ 2005 (ਛੋਟੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, 2005 ਐਕਟ) ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਈ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਾਂ ਜਾਂ ਬਾਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਇਤਫਾਕ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸੁਣਵਾਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਗਠਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਫਾਰ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਆਫ ਚਾਈਲਡ ਰਾਈਟਸ (ਐਨਸੀਪੀਸੀਆਰ) ਦਾ ਗਠਨ 2005 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ 2005 ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 17 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਾਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ।

ਇਹ ਇੱਕ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਗਠਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 13 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਜੋ ਕਿ undcr ਵਜੋਂ ਪੜ੍ਹਦੀਆਂ ਹਨ: -

“13. (1) ਕਮਿਸ਼ਨ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸਾਰੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ, ਅਰਥਾਤ

(a) ਚੀ ਆਈਡੀ ਰੀ ਗਿਲਟਸ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰੇ;

(b) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ, ਸਾਲਾਨਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਅੰਤਰਾਲਾਂ 'ਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ;

(c) ਬਾਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰੇ;

(d) ਅੱਤਵਾਦ, ਸੰਪਰਦਾਇਕ ਹਿੰਸਾ, ਦੰਗੇ, ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤ, ਘਰੇਲੂ ਹਿੰਸਾ, 111V/A 1 DS, ਤਸਕਰੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਰੋਸ਼ਨੀਆਂ ਦੇ ਆਨੰਦ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇ:

ਬਦਸਲੂਕੀ, ਤਸੱਦਦ ਅਤੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ, ਅਸਲੀਲਤਾ ਅਤੇ ਵੇਸਵਾਗਮਨੀ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਉਪਚਾਰਕ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ;

(e) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੰਕਟ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਬੱਚੇ, ਹਾਜ਼ੀਏ 'ਤੇ ਪਏ ਅਤੇ ਵਾਂਝੇ ਬੱਚੇ, ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ, ਨਾਬਾਲਗ, ਪਰਿਵਾਰ ਰਹਿਤ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਉਪਚਾਰਕ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ;

(f) ਸੰਧੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਯੰਤਰਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਨੀਤੀਆਂ, ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਰਵੋਤਮ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕਰਨਾ;

(g) ਬਾਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਖੋਜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ;

(h) ਸਮਾਜ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਬਾਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਖਰਤਾ ਫੈਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾਂ, ਮੀਡੀਆ, ਸੈਮੀਨਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਪਲਬਧ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਹਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ;

(i) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਅਦਾਰੇ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਧੀਨ, ਕਿਸੇ

ਨਾਬਾਲਗ ਹਿਰਾਸਤੀ ਘਰ, ਜਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਮੁਆਇਨਾ ਜਾਂ ਮੁਆਇਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ; ਜਿੱਥੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਲਾਜ, ਸੁਧਾਰ ਜਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਲੋੜ ਪਵੇ ਤਾਂ ਉਪਚਾਰਕ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ;

(j) ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਖੁਦ ਨੋਟਿਸ ਲਓ,

-

(i) ਵੱਚਿਤ ਅਤੇ ਬਾਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ;

(ii) ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕਰਨਾ;

(iii) ਨੀਤੀਗਤ ਫੈਸਲਿਆਂ, ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਜਾਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ, ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਕੋਲ ਉਠਾਉਣਾ; ਅਤੇ

(k) ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਫੰਕਸ਼ਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਚੀ ਆਈਡੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਜਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮਾਮਲਾ।

(2) ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਲਈ ਗਠਿਤ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਬਿਤ ਹੈ।"

ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਖੁਦ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਐਕਟ ਸਾਲ 2005 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਜਿਹੇ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਗਠਨ ਤੁਰੰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਤੋਂ ਜਗਾਉਣ ਲਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜਨਹਿੱਤ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਤੱਵਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਯੂਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵੱਲੋਂ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨਾ ਬਾਕੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੇ 15.4.2011 ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਅਜੇ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਮਿਤੀ 18.10.2012 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਵਲ ਚੈਨਨ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰ ਸਿਰਫ਼ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਵ 11.12.2012 ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਵ 12.12.2012 ਨੂੰ

ਅਜਿਹੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਗਠਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਆਖਰੀ ਤਰੀਕ 'ਤੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਸਾਰੇ ਸਮਾਨ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਨਾਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਪਰ ਅੱਜ ਵੀ ਸ. ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਗਠਨ ਜਲਦੀ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮਾਂ-ਸੀਮਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ। ਜਿਸ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਦੀ ਸਖਤ ਨਿੰਦਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਯੂਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਕੋਈ ਬਿਹਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਲਾਲ ਟੂਟੀਵਾਦ ਦੀ ਇੱਕ ਕਲਾਸੀਕਲ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। 18.10.2012 ਨੂੰ, ਯੂਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਗਠਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਕ ਵਕੀਲ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ (ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ, ਯੂਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸਲਈ, ਯੂਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ ਦੁਆਰਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਰਸਮੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।)। ਇਸ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਯੂਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਗਠਨ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਆਖਰੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਸਨ। ਸ਼੍ਰੀ ਸੰਜੋ ਕੌਸ਼ਲ, ਯੂਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਜ ਮਿਤੀ 12.11.2012 ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਚਾਰ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਸਕੱਤਰ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਚਾਰ ਵਿਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਗਠਨ ਲਈ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ 76.35 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਿੱਤੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ, ਮਾਮਲਾ ਰੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੋਂ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਯੂਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ ਵੀ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਤਹਿਤ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਗਲੇ ਕਦਮ ਵੀ ਚੁੱਕੇਗਾ।

ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ 2005 ਦੇ ਐਕਟ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਸ਼੍ਰੀ ਹੇਮੰਤ ਗੋਸਵਾਮੀ, ਜੋ ਕਿ 2010 ਦੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 2693 ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ 1 ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਨਿਲ ਮਲਹੋਤਰਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਜੋ ਕਿ 2012 ਦੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 3137

ਵਿੱਚ ਐਨਸੀਪੀਸੀਆਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਹਨ, ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। . ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰੀ (ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1986 ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦ ਕਮਿਸ਼ਨਜ਼ ਫਾਰ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਆਫ ਕਲਾਈਲਡ ਰਾਈਟਸ (ਸੀਪੀਸੀਆਰ) ਐਕਟ 2005 ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਝਾਅ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਬਾਲ ਨਿਆਂ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 2000 ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ, 2009 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਗੂ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਹੋਮੰਤ ਗੋਸਵਾਮੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ. ਅਨਿਲ ਮਲਹੋਤਰਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ। ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਹਨਾਂ ਸੁਝਾਵਾਂ ਵਾਲਾ ਲਿਖਤੀ ਸੰਬੰਧ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ਗੀ ਕਾਪੀ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇਣ।

ਇਹ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਐਡਵਕੇਟਜ਼ੀਅਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਯੂਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਪੂਰਨ ਸਹਿਯੋਗ ਅਤੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਰਵੱਈਏ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਅਜਿਹਾ ਰਵੱਈਆ ਦਿਖਾਉਣਗੇ। ਇਸ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ 11 ਆਰਿਆਣਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਯੂਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

(10) ਉਪਰੋਕਤ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਝਾਵਾਂ 'ਤੇ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ।

ਰੀ: ਬਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰੀ:

(11) ਦੇ ਅਧੀਨ ਜੇ.ਜੇ. ਐਕਟ 2000, 18 ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ 'ਬੱਚਾ' ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। CPCR ਐਕਟ, 2005 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੀ ਇਹੀ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਦੋਂ 1986 ਦੇ ਬਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਭਾਵ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦਾ ਚੌਦਵਾਂ ਸਾਲ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਚੀ ਆਈਡੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੀ ਕੋਈ ਮਨਾਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ

14 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਰ 18 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਐਕਟ ਕੁਝ ਖਾਸ ਕੰਮ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਮਨਾਹੀ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੈ, ਜੋ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹਨ, ਅਤੇ ਕੋਈ ਪੂਰਨ ਮਨਾਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਹੁਣ, ਆਰਟੀਈ ਐਕਟ 6 ਤੋਂ 14 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੁਣ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਪਾਲਣਾ ਕਰੇਗਾ ਕਿ

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ 14 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਬਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਪੂਰਨ ਪਾਬੰਦੀ / ਪਾਬੰਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। .

(12) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਬਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰੀ (ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1986 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਉਪਬੰਧ ਅਖੌਤੀ ਗੈਰ-ਖਤਰਨਾਕ ਉਦਯੋਗਾਂ ਵਿੱਚ ਬਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਹੁਣ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਆਰਟੀਈ ਐਕਟ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਪਾ ਕੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ। ਅਸੀਂ **ਉਨੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ, ਜੇਪੀ ਅਤੇ ਹੋਰ** ਬਨਾਮ **ਏਪੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (1)** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।

“1. ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਆਰਟੀਕਲ 21 ਤੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਪੂਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਮਾਪਦੰਡ ਧਾਰਾ 45 ਅਤੇ 41 ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਰ ਬੱਚੇ/ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੱਕ ਮੁਫਤ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦਾ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰਾਜ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ।”

(13) ਅਸੀਂ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 14 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਬੰਦੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਖਤਰਨਾਕ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਖਤਰਨਾਕ ਉਦਯੋਗ ਹੋਣ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਇਸ ਅਪਵਾਦ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਵਪਾਰਾਂ/ਕਿੱਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਬਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰ ਤਕਨੀਕੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ 1986 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਦੇ ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕੋ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ।

(1) (1993) 1 SCC 645

ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਟਰੇਡਸਮੀ/ਕਾਰੀਗਰੀ ਜਾਂ ਕਿੱਤਾ ਸਿੱਖਣ ਦਾ। ਇਹ ਛੋਟ ਵੀ ਤਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21-ਏ ਅਤੇ ਅਨੁਛੇਦ 51 ਏ(ਕੇ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਾ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ, ਆਈ.ਸੀ., ਜਿੱਥੇ ਬੱਚਾ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮਤ ਸਕੂਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਬੱਚਾ ਕਿਸੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਇਸ ਛੋਟ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬੱਚੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਅਧੀਨ।

(14) ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੰਡੇਦਾਰ ਮੁੱਦਾ 14 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ "ਬਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰੀ" ਬਾਰੇ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੋਸਵਾਮੀ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਬਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਅਬੋਲਿਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1986 ਨੇ

ਅਜਿਹੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਵਜੋਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ 14-18 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾ ਦੇਣ ਨਾਲ ਕੁਝ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ:

(i) ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੱਕ, ਕੋਈ ਵੀ ਬੱਚਾ ਕਿਸੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਲਈ ਵੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ।

(ii) ਸਾਰੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ, ਭਾਵੇਂ ਜੁਬਾਨੀ ਜਾਂ ਲਿਖਤੀ ਜਾਂ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜੇਕਰ 18 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਤਾਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। 18 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਵਸੀਅਤ ਗਾਇਬ ਕਰੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(iii) ਕਿਰਤ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਜੋ ਕਿ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 374 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, - "ਧਾਰਾ 374: ਜੇ ਕੋਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਣਨ ਦੀ ਇੱਕ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕੈਦ ਜੋ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੱਕ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ।"

(iv) ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਨੇ (11 ਦਸੰਬਰ, 1992 ਨੂੰ) "ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ" 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰਤੀ-ਬੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 1 ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, -
"ਆਰਟੀਕਲ 1: ਮੌਜੂਦਾ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦਾ ਹਰ ਮਨੁੱਖ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬੱਚੇ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਬਹੁਮਤ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।" ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ। ਨਾਲ ਹੀ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ 18 ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ 'ਬੱਚਾ' ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੈ।

(v) ਜੇਜੇ ਐਕਟ, 2000 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਸਾਡੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ "ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ" ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬੱਚੇ ਨੂੰ "ਸੈਕਸ਼ਨ 2(ਕੇ): "ਨਾਬਾਲਗ" ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਾਂ "ਬੱਚੇ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਮਰ ਦਾ ਅਠਾਰਵਾਂ ਸਾਲ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਰੋਧਤਾਈਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸ਼੍ਰੀ ਹੇਮੰਤ ਗੋਸਵਾਮੀ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ 18 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 374 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ "ਵਰਜਿਤ ਅਤੇ ਜਬਰੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ" ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। , ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਬਹੁਮਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇਣ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹੈ।

(15) ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ 14 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 3741 ਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਮੱਸਿਆ ਉਦੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ 14-18 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦਾ ਬੱਚਾ ਮਾਪਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਖਾਤਮਾ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬੱਚੇ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਕੇਸ ਅਜੇ ਵੀ ਸੀਪੀਸੀਆਰ ਐਕਟ, 2005 ਦੇ ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋਲ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਬਾਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ। ਇਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਕੰਮ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਰਗਾ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਫਰਕ ਹੈ ਕਿ ਸੀਪੀਸੀਆਰਏ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸਥਾਪਿਤ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਜਾਂ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ) ਬਾਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ 14 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦਾ ਬੱਚਾ ਨੌਕਰੀ 'ਤੇ, CPCR ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇਗਾ।

(16) ਅਗਲਾ ਖੇਤਰ ਜਿਸ ਵੱਲ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਰੋਕਥਾਮ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰੇ। ਇਲੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਬਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਰੋਕੂ ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ-4 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਦੇਰੀ ਦੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 374 IPC ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅਜਿਹੀਆਂ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਧਾਰਾ 3 74-AI PC ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਗੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਪੀਲ ਤਾਂ ਹੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜੁਰਮਾਨਾ/ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮਾਂ 'ਤੇ ਵਿਆਜ, ਘੱਟੋ-ਘੱਟ, ਖਾਤੇ/ਪੀੜਤ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਲੋੜੀਂਦੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 166 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਚੁਕਵੇਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(17) ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੋਸਵਾਮੀ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

“(ਏ) ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਵਾਲੇ ਮਾਹੌਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ: ਬਚੇ ਹੋਏ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਇਕੱਲਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਪਿਆਂ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਉਸੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਦਾ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਜ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਢੁਕਵੀਂ ਸਹੂਲਤ/ਹੋਸਟਲ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏ ਜਿੱਥੇ ਬੱਚਾ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(b) **ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ:** “ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ (ਆਰ.ਟੀ.ਈ.)” ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਏ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਚਾਏ ਗਏ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਦਾਖਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। RTE ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਚੰਗੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਉਮਰ-ਮੁਤਾਬਕ ਕਲਾਸ। ਪਹਿਲੀ ਤਰਜੀਹ “ਪ੍ਰਾਇਵੇਟ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਕੂਲ” ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਮਰ-ਮੁਤਾਬਕ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਹਨ। ‘ਹਾਈ ਸਟੇਟ ਨੂੰ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚਾ ਨਵੇਂ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਅਰਾਮਦਾਇਕ ਹੈ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਮਾਹੌਲ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣ ਲਈ ਜੋ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਝਾਅ “ਇਲੀ ਰਾਈਟ ਆਫ ਚਿਲਡਰਨ ਟੂ ਫਰੀ ਐਂਡ ਕੰਪਲਸਰੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਜਾਂ ਰਾਈਟ ਟੂ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਐਕਟ (ਆਰ.ਟੀ.ਈ.)’ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 21 ਏ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੈ।

(c) ਰਾਜ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਸਕੀਮਾਂ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਿਡ-ਡੇ ਸਕੀਮ ਅਤੇ ਸਰਵ ਅਧੀਨ ਕਈ ਹੋਰ। ਸਿਕਸਾ ਅਭਿਆਨ, ਆਦਿ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਲਈ ਸਿਹਤਮੰਦ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੋੜਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ। ਇਹ ਪ੍ਰਸਤਾਵ “ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਚਾਰਟਰ ਬੱਚੇ, 2003”, “WHO ਚਾਈਲਡ ਗ੍ਰੋਥ ਸਟੈਂਡਰਡਜ਼ (ਐਕਟ)

ਪੀਡੀਆਟ੍ਰਿਕਾ, ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਜਰਨਲ ਆਫ ਪੀਡੀਆਟ੍ਰਿਕਸ, ਵਾਲੀਅਮ 95 ਅਪ੍ਰੈਲ 2006 ਸਪਲੀਸ਼ਿਟ 450, ISSN 08263-) ਦੇ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ।)" ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸਕੀਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਜ਼ਨ।

(d) **ਜੁਰਮਾਨਾ/ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਬੱਚੇ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ:** 25,000/- ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ (1996 ਅਤੇ 2012 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਰੁਪਏ ਦੇ ਮੁੱਲ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸੁਝਾਅ 1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਹੈ) ਹਰੇਕ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਵਸੂਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ "ਕਮਿਸ਼ਨ ਫਾਰ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਆਫ ਚਾਈਲਡ ਰਾਈਟਸ" ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ, ਬੱਚੇ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ "ਫਿਕਸਡ ਡਿਪਾਜ਼ਿਟ" ਵਾਲੇ ਮਾਸਿਕ ਵਿਆਜ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਧ ਉਮਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਾਂ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੱਚੇ ਦੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦੇ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਉਕਤ ਰਕਮ ਨੌਜਵਾਨ ਬਾਲਗ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਵੀਡੈਂਟ ਫੰਡ (PPF) ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਪਰ 5 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਲਾਕ-ਇਨ ਮਿਆਦ ਦੇ ਨਾਲ, ਜਾਂ ਬਾਲ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕੀਤੀ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੂਪ ਲਈ ਫੀਸ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਐਮ.ਸੀ. ਮਹਿਤਾ ਬਨਾਮ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ [(1996) 6 SCC 756] ਵਿੱਚ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਖਤਰਨਾਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਕਿੰਨਾ ਅਵਿਵਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਵਿਵਹਾਰਕ ਸੀ, ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇੱਕ ਬਾਲਗ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਪਰਿਵਾਰ ਤਾਂ ਜੋ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਜਾਂ ਵਿਕਲਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ 25,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਰਪਸ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਪਸ ਵਿੱਚੋਂ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਆਮਦਨ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅੱਗੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡਣ 'ਤੇ, ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਯੋਗ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਮੁਫਤ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

(e) **ਨਿਯਮਤ ਨਿਗਰਾਨੀ:** ਬਾਲ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬਚਾਏ ਗਏ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮੁੜ ਵਸੋਬੇ ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਇਹ ਸੁਝਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰਥਕ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਹੀ ਤਰਕ ਨਾਲ ਸਮਰਥਿਤ ਹਨ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(18) NCPCR ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਰਾਹਤਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪਹਿਲੀ ਰਾਹਤ - ਬਾਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਗਠਨ।

(19) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੋਵੇਂ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ

ਹੋਇਆ ਹੈ। ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਜੇ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਸੀਪੀਸੀਆਰ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 17 ਅਤੇ 18 ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ। ਸੈਕਸ਼ਨ 17 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਛੇ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੈਕਸ਼ਨ 17 ਦਾ ਇਹ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

(20) ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ, ਅਰਥਾਤ:-

(a) ਇੱਕ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਜੋ ਇੱਕ ਉੱਘੇ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ; ਅਤੇ

(b) ਛੇ ਮੈਂਬਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦੋ ਔਰਤਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉੱਘੇ, ਯੋਗਤਾ, ਇਮਾਨਦਾਰੀ, ਖੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਤਜਰਬੇ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ, -

(i) ਸਿੱਖਿਆ;

(ii) ਬਾਲ ਸਿਹਤ, ਦੇਖਭਾਲ, ਭਲਾਈ ਜਾਂ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ;

(iii) ਨਾਬਾਲਗ ਨਿਆਂ ਜਾਂ ਅਣਗੌਲਿਆ ਜਾਂ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਬੱਚਿਆਂ ਜਾਂ ਅਪਾਹਜ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ;

(iv) ਬਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਜਾਂ ਬਿਪਤਾ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ;

(v) ਬਾਲ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਜਾਂ ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰ; ਅਤੇ

(vi) ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ।

3. ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ ਅਜਿਹੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹੋਵੇਗਾ

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਨੌਲੀ ਫਿਕਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸੀਪੀਸੀਆਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 18 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਗਠਿਤ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਐਨ.ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ.ਆਰ. ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਅਤੇ ਛੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਪਰੋਕਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ **ਨਮਿਤ ਸ਼ਰਮਾ** ਬਨਾਮ **ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (2) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।** ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸੀਪੀਸੀਆਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮਝ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਾਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਲਈ ਨਿਪੁੰਨ ਮੁਹਾਰਤ, ਨਿਆਂਇਕ ਕੰਮਕਾਜ ਦਾ ਤਜਰਬਾ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਕਲਿਆਣ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਜਾਂ ਸੂਓ ਮੋਟੂ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਾਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਹੋਰ ਉਪਾਅ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਲਪਨਾ/ਪਾਵਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਰਹੇ ਹਨ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸੰਕਟਕਾਲੀਨ ਰਾਹਤ ਦੀ ਲੋੜ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ। ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੀਪੀਸੀਆਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14, ਜੋ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15, ਜੋ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ। ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਕੋਲ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਰਧ ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਆਂਇਕ ਮੁਹਾਰਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਯੂਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਗਠਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਸ੍ਰੀ ਕੌਸ਼ਲ, ਯੂਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸਟੈਂਡਿੰਗ ਕਾਉਂਸਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ, ਯੂਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਯੂਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਫਾਰ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਆਫ ਸਿਵਲ ਰਾਈਟਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ।

(20) ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀਪੀਸੀਆਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਵਿੱਚ ਆਪੋ-ਆਪਣਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, **ਜਿਵੇਂ ਕਿ**

ਬਾਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ, ਬਾਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼, ਬਾਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਜਾਂਚ/ਰਿਵੀਕਡਬਲਯੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਅ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ

ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਾਵਾਂ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਾ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੋ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੇਖਭਾਲ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੋ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਯੰਤਰਾਂ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਧੀਆਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰੋ, ਬਾਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਖਰਤਾ ਫੈਲਾਓ, ਬਾਲ ਘਰਾਂ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰੋ, ਆਦਿ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ, ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੁਹਾਰਤ, ਨਿਆਂਇਕ ਸਿਆਣਪ ਅਤੇ ਹਾਈਗਲਿਕ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਏਕਲੇਨਸ ਵਿੱਚ ਅਨੁਭਵ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, 'ਫਲਿਕ ਫੰਕਸ਼ਨ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਰਧ ਨਿਆਂਇਕ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਗਠਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ, 2005 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ, **ਨਮਿਤ ਸ਼ਰਮਾ (ਸੁਪਰ) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ** ਨੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਜਾਂ ਅਤੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕਾਰਜ ਅਰਧ ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਚੀਫ਼ ਇਨਫੋਰਨੇਸ਼ਨ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਉਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਦਿਮਾਗ, ਮੁਹਾਰਤ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 'ਭਾਵੇਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਸਮਾਨ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਨਹੀਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕਰਕੇ ਕਿ ਯੋਗ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਜੱਜ ਹੈ ਜਾਂ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦੀ ਬੁਰਾਈ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਉਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਿਆ। ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ '1110 ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਜੱਜ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਖੋਖਲੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ:

"102. ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਦਾਲਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। 'ਹਾਇਸ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਰਥਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮਕਾਜ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੂਝ, ਮੁਹਾਰਤ ਅਤੇ ਤਜਰਬੇ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇੰਨਾ ਸੁਤੰਤਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਨਿਆਂ ਮਿਲਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

103. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ 2005 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਸਕੀਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀ ਜਨਤਕ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਨਾਲ ਉੱਤਮਤਾ ਅਤੇ ਤਰਜੀਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਪਿਛੋਕੜ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਨਿਆਂਇਕ ਸੂਝ ਅਤੇ ਤਜਰਬਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਦਿਨ-ਪ੍ਰਤੀ-ਦਿਨ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਉਣਗੇ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਅਬੋਸੀਡਰੀਅਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੰਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੁਹਾਰਤ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਤਜਰਬੇ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰੇ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਭਾਏਗਾ। ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਨਿਆਂਇਕ ਮੈਂਬਰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਦੋ ਬੈਚਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਾਹਿਰ ਮੈਂਬਰ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੇਤਰਾਂ ਤੋਂ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12(5) ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ 'ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵ' ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਉਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮੁਢਲੀ ਡਿਗਰੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਤਜਰਬਾ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ, ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ। ਅਤੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਗੇ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਰਣਾਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਵਾਲ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਕੰਮਕਾਜ ਲਈ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਝੁਕਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਲਕਮ ਗਲੈਡਵੇਲ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਚੰਗੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਝ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਾਬਕਾ ਵਿੱਚ ਤੈਰਾਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਹੈ।" ਨਿਆਂਇਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਅਪਵਾਦ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਨਿਆਂਇਕ ਪਿਛੋਕੜ ਅਤੇ ਮੁਹਾਰਤ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਢੁਕਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਵਹਾਰਕ ਮਤਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇੱਕ 'ਨਿਆਂਇਕ ਮੈਂਬਰ' ਅਤੇ 'ਮਾਹਰ ਮੈਂਬਰ' ਹੋਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੇਤਰਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਬੈਚ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰੇ ਅਤੇ ਕੰਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰੇ। ਐਕਟ 2005 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਨਾਲ। ਅਜਿਹੀ ਪਹੁੰਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੋਰ ਗੰਭੀਰ ਮੁੱਦਿਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿੱਜਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਟਕਰਾਅ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਕੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਏਗੀ। ਸੰਤੁਲਨ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਤਫਾਕਿਕ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਣਕਾਰੀ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹੋਰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ 2005 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਯੋਗਦਾਨ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਜਿਹੀ ਪਹੁੰਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੇਗੀ। ਸੈਕਸ਼ਨ

12(5)।

104. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਇੱਕ ਕੁਦਰਤੀ ਸੀਕਵਲ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਹਾਨ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹੜੀ ਵਿਧੀ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 12(3) ਉੱਚ-ਪਾਵਰ ਕਮੇਟੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਧਾਰਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁੱਪ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਉੱਚ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਕਿਹੜੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਫੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਅਟੱਲ ਸਿਟੋ ਵਜੋਂ, ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਮਾਣਮੱਤੀ ਸੰਸਥਾ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ 2005 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12(5) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਨਾ ਸਿਰਫ ਨਿਆਂਇਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਬਲਕਿ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਮਾਹਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਧੀਨ ਰਾਈਡਰਜ਼ ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ। ਨਿਆਂਇਕ ਸੁਤੰਤਰਤਾ, ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਨਿਰਣਾਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਜਨਤਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬੈਚਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਬੈਚ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ 2005 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12(5) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਖੇਤਰਾਂ ਤੋਂ ਦੂਜਾ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਸਕੀਮ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਨਿਆਂਇਕ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਚੀਫ ਇਨਫੋਨਿਊਏਂਸ਼ਨ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਨਾਲ 'ਮਸ਼ਵਰੇ ਨਾਲ' ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਉਸ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ। ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ

ਹੋਰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਖੇਤਰਾਂ ਤੋਂ ਸਬੰਧਤ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ, ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਡੀਓਪੀਟੀ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੈਨਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਯੋਗ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰਨਾ। ਅਜਿਹੇ ਪੈਨਲ ਨੂੰ ਤਰਕਸੰਗਤ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 'ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਮਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਬੰਧਤ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਨਾਲ ਉਕਤ ਉੱਚ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਾਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੇਂਦਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਡੀਓਪੀਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸੂਚੀਬੱਧਤਾ ਇੱਕ ਤਰਕਸੰਗਤ ਮਾਪਦੰਡ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਢੁਕਵੇਂ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ

ਧਾਰਾ 12(5) ਅਧੀਨ ਦੱਸੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੂਚੀਬੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਡੇਟਾ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉੱਚ-ਪਾਵਰਡ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅੰਤਿਮ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਲਈ ਸੂਚੀਬੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਪਣਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਹੁੰਚ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਵੀਨਤਾਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਸਿਰਫ਼ ਐਲ. ਚੰਦਰ ਕੁਮਾਰ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਵਿਉਂਤਪੰਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਗਠਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸੈਂਟਰ ਫਾਰ ਜਨਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਤੇ ਐਨ.ਆਰ. v. ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਐਨ.ਆਰ. [(2011) 4 SCC 1] ਨੇ ਵੀ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਇਸਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।

105 ਉਪਰੋਕਤ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਐਕਟ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗਾ ਬਲਕਿ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਵੱਡੇ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰੇ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੱਕ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏਗਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਅਤੇ ਅਰਥਪੂਰਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

106 . ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਪੂਰਵ-ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ:

1. ਇਲੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ।
2. 2005 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 12(5) ਅਤੇ 15(5) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੈਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਰਾਈਡਰ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਰਥਕ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਲਈ 'ਪੜ੍ਹਨ' ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਕੁਝ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਵਾਲੇ 'ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਡਿਗਰੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਨੁਭਵ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅੜਚਨ ਦੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਇਹ

ਦੱਸਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯੋਗ, ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਤੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਆਂ ਦੇ ਬਿਹਤਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਨਿਰਣਾਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਵਾਲ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਬਾਰੀਕੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਨਿਆਂ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਪਾਲਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਵਿੱਚ ਜਨਤਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਵਧਾਏਗਾ, ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਆਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਾਰ

3. ਧਾਰਾ 12(6) ਅਤੇ 15(6) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਲਟ, ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ 'ਪੋਸਟ-ਪ੍ਰੋਆਇੰਟਮੈਂਟ' ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਜੋਂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਪਸੰਦ ਕਰਾਂਗੇ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੇਸ਼ੇ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣਾ, ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਹੈ।

4. ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਏ ਸੀਟੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 12(5), 12(6) ਅਤੇ 15(5), 15(6) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਜਾਂ ਸੋਧਣ ਦੀ ਪੂਰਨ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਜਾਂ ਅਵਿਵਹਾਰਕਤਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਸੋਧਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

5. ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਾਰੇ ਅਭਿਆਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਿਯਮ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗੀ। ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮ ਅੱਜ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਅਤੇ 28 ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

6. ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਇੱਕ 'ਨਿਆਂਇਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ' ਹੈ ਜੋ 'ਨਿਆਂਇਕ' ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ 'ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ' ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੰਦੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਮੰਤਰੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਉਲਟ ਜੋ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

7. ਇਹ ਨਿਆਂਪੂਰਨ, ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਅਥਾਰਟੀ (ਭਾਵ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜੋ ਕਿ ਐਕਟ 2005 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ) ਤਰਜੀਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣ ਜਾਂ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਜਰਬਾ ਰੱਖਦੇ ਹੋਣ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ.

8. ਸਬੰਧਤ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਹੁਣ ਤੋਂ ਦੋ-ਦੋ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਬੈਚਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ 'ਨਿਆਂਇਕ ਮੈਂਬਰ' ਹੈ, ਜਦਕਿ ਦੂਜਾ 'ਮਾਹਰ ਮੈਂਬਰ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਖਿਅਤ ਦਿਮਾਗ

ਅਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਹੋਵੇ। ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਵਕੀਲ ਵੀ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਵੇ ਜਿਸਨੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਵੀਹ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

ਕੰਮ ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਜੱਜ ਹੈ ਜਾਂ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਰਾਜ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸਿਰਫ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਜਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦਾ ਜੱਜ ਹੈ ਜਾਂ ਰਿਹਾ ਹੈ।

9. ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸਾਂ ਦੇ ਨਾਲ 'ਮਸ਼ਵਰੇ ਨਾਲ' ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ।

10. ਦੋਵਾਂ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਡੀਓਪੀਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸੂਚੀਬੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੁਆਰਾ। ਪੈਨਲ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਅਤੇ ਤਰਕਸੰਗਤ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

11. ਡੀਓਪੀਟੀ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੈਨਲ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਲਈ ਸੈਕਸ਼ਨ 12(3) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉੱਚ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਰਾਜ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਉੱਚ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਮੇਟੀਆਂ ਤੋਂ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਤਰੀਕਾ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

12. ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

13. ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸਿਰਫ ਸੰਭਾਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ।

14. 2005 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਸਕੀਮ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 141 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕਤਾ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ, ਭਾਵ, ਨਿਰਣੇ ਦੁਆਰਾ ਪਾਬੰਦ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਾਲ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਵਿਚ ਨਿਆਂਇਕ

ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਇਕਸਾਰਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤਰਜੀਹ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਢੁਕਵਾਂ ਧਿਆਨ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ੇ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। .

ਇਹ ਸਿਰਫ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜੋ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਮਿਸਾਲ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਛੋਟੇ ਬੈਂਚਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਚਿਤ ਸਵੀਕਾਰ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਤਰਜੀਹ ਦਾ ਨਿਯਮ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰਾ ਅਪੀਲਾਂ ਜਾਂ ਹਵਾਲਿਆਂ 'ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(21) ਸੁਝਾਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਦਾ ਜਵਾਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 18 ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ 1 ਨੂੰ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਨਮਿਤ ਸ਼ਰਮਾਫਸਵਪਰਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਸੁਝਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਖਾਸ ਬੇਨਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਜੱਜ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

(22) ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਛੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸੀਪੀਸੀਆਰਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 17 ਜਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 18 ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਂ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਬਾਕੀ ਛੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਜੱਜ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਚੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਣ, ਯੋਗ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲੈਣ ਅਤੇ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਪੈਨਲ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਜਨਤਕ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਯੂਨੀ ਆਨ ਟੈਰੀਟਰੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਯੂਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵੀ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਗੇ ਕਿ ਇਹ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਕੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੋਣ।

(23) ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਸੰਭਾਵੀ ਪਛਾਣ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਸੰਭਾਵਨਾ ਲਈ, ਚੋਣ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਲਈ ਜਨਤਕ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਯੋਗ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਠਨ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਏ ਜਾਣ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਅਸੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੀਪੀਸੀਆਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹਨ ਅਨੁਸਾਰ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕਮੇਟੀ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਛੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵੀ ਕਰੇਗੀ। ਬਦਲਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਾਲ ਨਿਆਂ (ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਨਿਯਮ, 2007 (ਛੋਟੇ 'ਜੇਜੇ ਨਿਯਮ' ਲਈ) ਦੇ ਨਿਯਮ 91 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਲੀਹਾਂ 'ਤੇ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰ

ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਦੂਜੀ ਰਾਹਤ - ਸਾਰੇ ਬਾਲ ਘਰਾਂ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ:

(24) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਜੇ ਐਕਟ, 2000 ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ, ਚਿਲਡਰਨ ਹੋਮਜ਼ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 'ਉੱਤਰਕਾਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆ ਸਟੈਂਡ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਲ ਘਰਾਂ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਬਾਲ ਘਰ ਰਜਿਸਟਰਡ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਬਾਲ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਜਾਂ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਰਜਿਸਟਰਡ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਚਿਲਡਰਨ ਹੋਮਜ਼ ਵਿਚਲੀਆਂ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਬਾਲ ਘਰਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਪਾਲਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਬਾਲ ਘਰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸੀਪੀਸੀਆਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਹੈ।

ਤੀਜੀ ਰਾਹਤ- ਜੇਜੇ ਐਕਟ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਬਾਲ ਕਲਿਆਣ ਕਮੇਟੀ (ਨਿਯਮ 20), ਨਿਰੀਖਣ ਕਮੇਟੀ (ਨਿਯਮ 63) ਅਤੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡਾਂ (ਨਿਯਮ 93) ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਲਈ ਜੇਜੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 91 ਅਧੀਨ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ:

(25) ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਯੂਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਜਵਾਬਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਅਧੀਨ ਕਮੇਟੀਆਂ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਪਬੰਧ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਗਠਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦੋ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ ਹਨ-

"vii. ਨਿਰੀਖਣ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਲਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਘਰਾਂ/ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦਾ ਨਿਯਮਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟਸ ਦੀ ਇੱਕ ਫਰਮ ਦੁਆਰਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਡਿਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਹ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਵਿੱਤੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਲਈ ਸਹੀ ਖਾਤੇ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨਿਯਮਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਅਦਾਇਗੀਆਂ ਚੈੱਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਨਕਦ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ। ਨਿਯਮਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਡਿਟ ਕੀਤੇ ਖਾਤੇ ਦੀ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਾਰੇ ਘਰਾਂ/ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ SCPCR ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟਸ ਦੇ ਇੱਕ ਪੈਨਲ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ

ਰਾਹੀਂ ਖਾਤਿਆਂ ਦੀ ਇਹ ਆਡਿਟ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਟਿਊਸ਼ਨਾਂ/ਚੀ ਇਡਰੇਨ ਘਰਾਂ ਲਈ ਕਰਵਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

vii. ਨਿਰੀਖਣ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ A ctr, 2009 (RTE ਐਕਟ) ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, 6 ਤੋਂ 14 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਹਰ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੁਢਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਤੱਕ ਗੁਆਂਢੀ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿੱਤਾ, ਵਪਾਰ, ਕਾਰੋਬਾਰ ਜਾਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਕੋਈ ਵੀ ਚਿਲਡਰਨ ਹੋਮ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀ ਪਾਈ ਗਈ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਨਿਰੀਖਣ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ SCPCR ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।"

ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਝਾਵਾਂ 'ਤੇ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਗੇ। ਅਸੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਝਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਚੌਥੀ ਰਾਹਤ - ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਸੀਪੀਸੀਆਰ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 25 ਅਤੇ 26 ਅਧੀਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ।

(26) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਸੀਪੀਸੀਆਰਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ, ਇੱਕ ਬਾਲ ਅਦਾਲਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਯੂਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਬਾਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਜੋਂ ਮਨੋਨੀਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਵੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਅਕੈਡਮੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਕੋਰਸ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ, ਅਸੀਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਅਕੈਡਮੀ ਨੂੰ ਬਾਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਬਾਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਸਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਇੱਕ ਮਾਡਿਊਲ/ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਾਂਗੇ।

(27) ਅਸੀਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ, ਕੜਕੜਡੂਮਾ ਵਿੱਚ ਬਾਲ ਗਵਾਹ ਅਦਾਲਤ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਅਦਾਲਤੀ ਕੰਪਲੈਕਸਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਬਾਲ ਗਵਾਹ ਅਦਾਲਤੀ ਕਮਰੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। 'ਮੈਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਸਬੰਧਤ ਬਿਲਡਿੰਗ ਕਮੇਟੀਆਂ ਇਸ

ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਗੌਰ ਕਰਨਗੀਆਂ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਬਾਲ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਅਦਾਲਤੀ ਕਮਰੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣਗੀਆਂ। ਇਹ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ ਵਜੋਂ ਉਚਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜੋ ਬਾਲ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ, ਲਈ ਇੱਕ ਲੰਮਾ ਸਫਰ ਤੈਅ ਕਰੇਗਾ।

(28) ਅਸੀਂ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹਾਂਗੇ ਕਿ ਹਾਲ ਹੀ 'ਚ ਸੰਸਦ ਨੇ 'ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਆਫ ਚਿਲਡਰਨ ਫਰਮ ਸੈਕਸ਼ਅਲ ਔਫੈਂਸ ਐਕਟ, 2012' ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਨਸੀ ਹਮਲੇ, ਜਿਨਸੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਅਤੇ ਪੌਰਨੋਗ੍ਰਾਫੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਐਕਟ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨੋਨੀਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਯਮ, 2012 ਵੀ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਨਿਯਮ-6 ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰਥਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਗੇ। ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 31 ਅਧੀਨ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(29) ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਐਮ ਜੈਨ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:— ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਗੁਲਜ਼ੇਬਾ